

Sisäministeriö

PL 26

00023 Valtioneuvosto

LAUSUNTO PELASTUSLAIN UUDISTAMISEN ESIDELVITYSHANKKEEN VALMISTELUJAASTOJEN ARVIOINTIMUISTIOISTA

Asianumero VN/6185/2021

Seuraavassa on Väestönsuojien Rakentamisyhdistys r.y. VSR lausunto otsikossa mainittuun asiaan liittyen.

Yhdistys on aiemmin vuonna 2020 toimittanut lakiuudistukseen liittyvän lausunnon, joita kannanottojamme on kiitettävästi huomioitu nyt esitetyssä valmisteluaineistossa.

Pyydämme ystävällisesti kiinnittämään huomiota seuraavien asiakohtien sisältöön.

1§ Lain tavoite

Esitetty muutos on välttämätön huomioiden laajentunut uhkakuvatilanne ja sen edellyttämä johtaminen. Esitetty muutos vaikutuksineen on oikeansuuntainen.

Kategoria 1.

2 § Lain soveltamisala

Esitetyt lisäykset soveltamisalaan ovat tarpeellisia, joista lisäyksistä erityisesti tarpeellinen on väestönsuojia koskevien sopimusmääräysten toimeenpanon huomioiminen.

Kategoria 1.

2 a § Määritelmät

Esitetyt muutokset ovat perusteltuja,

Vaihtoehto 2 kuvaa hyvin tarvetta kiinnittää huomiota toimenpiteisiin jo ennen valmiuslain valtuuksien käyttöönottoa.

Toimivaltasäännösten tarkennus on tarpeen, jotta välttyttäisiin ristiriitaisuudet toimivaltuuskysymyksissä.

Kategoria 2

12§ Laitteiden kunnossapito

Väestönsuojien ja suojissa olevien laitteiden kunnossapitoa ei ole selkeästi säädelty. Edellä mainittu edellyttää yhtenäistä ja viranomaisten taholta valvottua tarkastus ja kunnossapitotoimintaa, sekä selkeän tarkastusvälin määrittelyä.

Lakiin tulee kirjata vaatimus tarkastusten ja huollon suorittajien riittävästä pätevyydestä ja siitä, että osaamistason tarkemmat vaatimukset säädetään asetuksessa.

Kategoriaan 1.

Ehdotukset uusiksi säännöiksi

X1§ Pelastustoimen tilannekuva

Pelastustoimen tilannekuva edellyttää myös väestönsuojiiin liittyvä tietoa ja tilannetta suojissa. Tämä seikka tulee huomioida saamalla maininta kohtaan pelastustoimen tilannekuva.

Kategoria 1

X2§ Väestönsuojan purkaminen

Joissain tilanteissa on tarpeen, että olemassa olevan suojan voisi purkaa. Seuraavassa esitetty sanamuoto on erittäin perusteltu; ”Rakennusluvan myöntävä viranomainen voi alueen pelastusviranomaista kuultuaan sallia väestönsuojan purettavaksi seuraavissa tapauksissa.

- 1) Purettavan väestönsuojan tilalle rakennetaan uusi väestönsuoja. Tällöin suojapaikkojen määrä ja teknisiä vaatimuksia sovelletaan nykyisen lainsäädännön mukaisesti.

Kategoria 2

64§ Pelastustoimen viranomaisen varautuminen väestönsuojeluun

Jaoston ehdotusta lain 64§ uudistamiseksi kokonaisuudessaan on kannatettava. Pykälän sisältöä pohdittaessa tulee huomioida, että siihen sisällytetään säännökset varautumisen valvonnasta, tämä antaisi pelastusviranomaisille mahdollisuuden vaatia kiinteistön omistajia ylläpitämään suojia ja pelastussuunnitelmia.

Kategoaria 1

65§ Yhteistoiminta väestönsuojeluun varautumisessa

Kuten jaosto esittää, pidämme tärkeänä huoltovarmuuskriittisten yritysten henkilöstön lisäämistä varautumis- ja koulutusvelvollisuuden piiriin, sillä nämä tuottavat olennaisia ja välttämättömiä palveluja yhteiskunnan tehtävien toteuttamiseksi.

Kategoria 2

71§ Väestönsuojan rakentamisvelvollisuus uudisrakentamisen yhteydessä

Jaosto ei hankkeessaan ota lainkaan kantaa pykälään.

Yhteiskunnan kriisinkestokyky edellyttää väestölle suojautumismahdollisuuksia. Muutokset, jotka tehtiin rakentamisvelvoitteen suhteen nostamalla raja 1200 m² 1500 m² ja luopumalla yleisten väestönsuojien rakentamisesta, syntyy kaupunkialueita sekä alueita strategisten kohteiden lähellä,

joissa suojapaikkoja ei ole ollenkaan ja tämä taas heikentää maamme puolustuskykyä, koska keinoksi jää vain väestönsiirrot.

Myöskin S2-luokan suojien rakentamisesta on käytännössä luovuttu, kun rakennusvalvonnat myöntävät lupia ylisuurten ja jopa säädösten vastaisten S1-luokan suojien rakentamisen kohteisiin, joissa oikea ratkaisu olisi S2-luokan suoja. Jotta tämä kehitys saataisiin pysäytettyä, tulisi laissa säätää siitä, kuinka rakentamisvelvoitteen noudattamista valvotaan ja noudattamatta jättämistä sanktioidaan.

Lisäksi rakentamisvelvoitteeseen tulisi sisällyttää palaaminen yleisten suojien rakentamiseen.

Kategoria 1

72§ Väestönsuojan kunnostamisvelvollisuus muutos- tai korjausrakentamisen yhteydessä

Nykykäytännön mukaisesti väestönsuojaa ei tarvitse kunnostaa, mikäli muutos- tai korjausrakentaminen ei ulotu väestönsuojan alueelle.

Kannattamme jaoston esitystä siitä, että laissa tulee kunnostamisvelvollisuudesta säätää siten, että väestönsuojaan kohdistuisi kunnostusvelvollisuus tasapuolisesti rakennuksen muuhun kunnostukseen nähden. Kun maankäyttö- ja rakennuslain mukaista lupaa kyseisissä tapauksissa haetaan, tulee tässä yhteydessä väestönsuojan korjaustoimenpide toteuttaa siten, että se vastaa voimassa olevia säädöksiä.

Kategoria 2

73§ Poikkeus väestönsuojan rakentamisvelvollisuudesta

Yhdistyksemme yhtyy jaoston näkemykseen koskien puolustusvoimien kohteita.

Kategoria 2

74§ Väestönsuojan rakenteelliset ja muut vaatimukset

Rakenteellisiin vaatimuksiin ei lakiuudistuksiin liittyvissä esityksissä oteta kantaa. Teknisten vaatimusten tarkentaminen olisi kuitenkin tarpeen, vaihtoehtona olisi keskittyä suorituskyvyn määrittelyyn. Osa asioista on tarkoin määritelty ja joissakin asioissa on valitettavan paljon tulkinnan varaa. Mainituista seikoista johtuen kokonaisuutta arvioidessa kehitys on hallitsematonta.

Arvioitaessa mahdollisia tapoja saada tilanne hallintaan, tulisi tästä antaa asetuksenantovaltuus, johon perustuen tehtäisiin suorituskykymäärittely ja sitä myötä hyvä rakennustapa RT-korttipohjalta. Tällä yhdistelmällä olisi mahdollisuus luoda lopputuloksen kannalta hyvä käytäntö. Asetukseen on tarpeen myös saada vaatimus muussa rakentamisessa käytössä olevasta CE-merkinnästä, sillä se olisi tärkeä lisä laadunvarmistuksessa.

Nykyisin väestönsuojissa ei ole poikkeuksia lukuun ottamatta toimivaa viestiliikenne ratkaisua. Kyseessä oleva ongelma tulee mahdollisimman pian ratkaista ja määritellä viestiliikenteen vaatimus- ja kapasiteettitaso. Tämä seikka on huomioitava myös tilannekuva- ja johtamisjärjestelmä osiossa. Taloyhtiöissä olevaa kuituyhteyttä tulee hyödyntää ja siitä on annettava määräys. Kuituyhteyks antaa mahdollisuuden monitahoiseen viestintään. Kohteissa,

joissa ei ole mahdollisuutta kuituyhteyden asentamiseen, olisi vaihtoehtoisena ratkaisuna toistinpaketin asentaminen.

Erilaiset vakavat tartuntataudit tulee uusien uhkakuvien myötä huomioida väestönsuojien tiloja ja käyttöä suunniteltaessa.

Suojan käyttöön liittyen tulee antaa selkeitä mitoitusohjeita suojan materiaalisista asioista (suojavarusteet, vesi-, ruoka- jätehuolto).

Teknisten vaatimusten kokonaisuus voitaisiin hoitaa perustamalla sisäministeriön johdolla työryhmä, johon kutsuttaisiin ministeriöiden edustajien lisäksi pelastustoimen, alan laitevalmistajien ja suojarakentamisen suunnitteluun erikoistuneiden yritysten edustajat. Väestönsuojien Rakentamisyhdistys r.y. antaa mielellään asiantuntemuksensa mahdollisesti perustettavaan työryhmään.

Kategoria 1

75§ Helpotusten myöntäminen

Helpotuksiin liittyen on valtakuntaan muodostunut hyvin toisistaan poikkeavia ratkaisuja, joka asettaa rakennuttajat hyvin eriarvoiseen asemaan. Mainitusta syystä helpotusten myöntäminen tulee saada valtakunnallisesti yhdenmukaistetuksi. Säädöksiin ei saa jäädä tulkinnanvaraisuutta, jotta yhdenmukaisuus toteutuisi mahdollisimman hyvin. Jaoston esitys valtioneuvostolle annettavasta asetuksenantovaltuutuksesta perusteineen helpotusten myöntämiseksi on perusteltu ja hyvä, koska menettely saadaan yhdenmukaistettua ja kestäväälle pohjalle.

Kategoria 1

76§ Väestönsuojan käyttö normaalioloissa ja käyttöönottovalmius

Käyttöönotettavuudessa on ongelmia nopeasti kehittyvissä kriisitilanteissa, kun käyttöönotettavuusaikaa pidennettiin 72 tuntiin. Käyttöönotettavuuteen pitäisi kiinnittää erityistä huomiota, kun kriisien kehittyminen voi olla aiempaa arvioitua nopeampaa. Suojatilat tulisi voida ottaa käyttöön nykyistä nopeammin vähintäänkin rajoitetusti, tämä edellyttäisi tarkennettuja ohjeita ja suunnitelmia suojatilojen käyttöönotettavuudesta. Jaoston ehdotusta suunnitelmaksi väestönsuojan käyttöönotosta siten, että se sisältäisi myös suunnitelman suojan osittaisesta käyttöönotosta nopeaa suojaustarvetta varten on oikeansuuntainen.

Kategoria 2

77§ Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Nykyiset säädökset edellyttävät pelastustoiminnan johtamistilojen oleva koko ajan käyttökunnossa. Koska valvonta on puutteellista tai sitä ei toteuteta millään tavoin, tilat eivät täytä niille vaadittuja rakenteellisia ja valmiudellisia edellytyksiä. Yhdistyksemme kannattaa jaoston ehdotusta siirtää tämä pykälä lukuun 10 ja säätää samalla, kuinka velvoitetta valvotaan.

Kategoria 1

90§ Oikeus saada tietoja väestönsuojelutehtävää varten

Pidämme tärkeänä, että tiedonsaantioikeudet laajenisivat verrattuna aikaisempaan ja mahdollistaisivat siten aiempaa paremman varautumisen erilaisiin tilanteisiin.

Kategoria 2

92§ Varautumistehtävien rekisteri

Rekisterin aikaansaaminen on tarpeellinen ja kannattamme sen muodostamista esitetyllä tavalla.

Kategoria 2

4.3 Ehdotukset uusiksi säännöksiksi

Pelastustoimen materiaallinen varautuminen

Jaoston ehdotus pelastustoimen materiaallisen varautumisen varmentamisesta lainsäädännöllä sekä pykälän tarkentamista asetuksella, jossa edellytetään väestönsuojien kriittisten komponenttien, kuten erityssuodattimen osien kiertävää varmuusvarastointia komponenttien kuranttiuden ylläpitämiseksi on välttämätön. Edellä mainittu on tärkeä huomio, tästä on saatu viitteitä koronaan liittyvään suojamateriaalivalmiuteen liittyen.

Kategoria 1

Väestönsuojarekisteri/-tietokanta ja/tai riittävät tiedonsaantioikeudet

Edellisellä kierroksella tekemämme ehdotus otsikkoon liittyvistä asioista on huomioitu ja sen pohjalta tehty jaoston ehdotus valtakunnallisen väestönsuojarekisterin laadinnasta osana pelastustoimen tiedonhallintaratkaisua on tilannekuvan ja johtamisen kannalta välttämätön. Järjestelmä tulisi luoda siten, että uusien kohteiden tiedot menevät tietokantaan automaattisesti rakennusluvan yhteydessä. Säädöksessä tulee ratkaista myös se, kuinka olemassa olevien kiinteistöjen tiedot saadaan luotettavasti, tietokantaan.

Väestönsuojien Rakentamisyhdistys r.y. VSR käytössä on tieto noin 80 prosentista Suomen väestönsuojista. Yhdistys tarjoutuu perustamaan tarvittavan tietokannan, mutta tietokannan päivitys pitäisi yhdistyksen näkemyksen mukaan toteuttaa sisäministeriön toimesta.

Kategoria 1

Väestönsuojia ja siihen liittyviä velvoitteita koskevan sääntelyn kehittämisen arviointia.

Pidämme tärkeänä, että väestönsuojelua koskevaa sääntelyä kehitetään. Esitetyistä vaihtoehdoista toteamme seuraavaa. Koska erillisen väestönsuojelulain säätäminen olisi mitä todennäköisimmin pitkä prosessi, näemme väestönsuojelun kannalta tehokkaampana vaihtoehtona laajentaa lain soveltamisalaa uudistyön yhteydessä pelastus- ja väestönsuojelulakina.

Kategoria 2

Lisäksi pyydämme huomioimaan, että kuntien sekä alueellisen tason johtokeskusten merkitys on kriisitilanteessa oleellinen. Mainitusta syystä niitä koskien tulee laatia säädökset, jotta ne saadaan uhka-arvion mukaiseen toimintakuntoon.

Puheenjohtaja Matti Virpiaro

MATTI VIRPIARO

Väestönsuojien Rakentamisyhdistys r.y. VSR